ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสลากออมสิน

LEGAL PROBLEMS CONCERNING PREMIUM SAVINGS BONDS

ณัฏฐ์ พูลผล

Nutt Poolphol

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : Nutt.pppp@gmail.com

Graduate Student of Master of Laws Program in Business Law,

Faculty of Law, Thammasat University: Nutt.pppp@gmail.com

Received : September 5, 2021

Revised : November 29, 2021

Accepted : December 08, 2021

บทคัดย่อ

สลากออมสินออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 มาตรา 7 (2) ซึ่งบัญญัติให้จัดตั้งธนาคารออมสินเพื่อประกอบธุรกิจออกสลากออมสิน และยังมีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายลำดับรอง ซึ่งข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวได้กำหนดคำนิยามของ “สลากออมสิน” หมายความว่า หนังสือตราสารที่ธนาคารออมสินออกให้แก่ผู้ฝาก โดยมีข้อสัญญาว่า ถ้าหนังสือตราสารนั้นมีเลขหมายถูกเลขสลากจ่ายคืน ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเป็นจำนวนเงินตามที่กำหนดไว้ และเมื่อตราสารนั้นครบกำหนดอายุธนาคารออมสินจะจ่ายเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ย (ถ้ามี) ให้แก่ผู้ฝาก และข้อ 4 ได้กำหนดให้ผู้ฝากมีสิทธิโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินให้แก่บุคคลอื่นได้ จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นมีผลทำให้สลากออมสินมีลักษณะเป็นตราสารเปลี่ยนมือ ซึ่งในความเป็นตราสารเปลี่ยนมือนั้น จะต้องนำหลักกฎหมายว่าด้วย “การคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต” มาปรับใช้ กล่าวคือ หากผู้รับโอนมิได้รู้ถึงความบกพร่องในสิทธิของผู้โอนแล้ว ผู้รับโอนย่อมได้รับความคุ้มครองในตราสารเปลี่ยนมือ ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”

อย่างไรก็ตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกสลากออมสินดังกล่าว ยังขาดความชัดเจนอยู่ในหลายประการ ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อการออกและการใช้สลากออมสินอย่างมีนัยสำคัญ ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง ปัญหากรณีสลากออมสินหายหรือถูกลักไป ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน ประการที่สอง ปัญหาการนำสลากออมสินไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ ประการที่สาม ปัญหาในเรื่องอายุความฟ้องร้อง ประการที่สี่ ปัญหาการออกสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินกับกฎหมายฟอกเงิน

คำสำคัญ

สลากออมสิน, ตราสารเปลี่ยนมือ, ลายมือชื่อปลอม, หลักประกันการชำระหนี้, อายุความฟ้องร้อง, ฟอกเงิน

ABSTRACT

Premium savings bonds are issued following Section 7 (2) of the Government Savings Bank Act B.E. 2489 (1946; The Act) stipulating establishment of the Government Savings Bank (GSB) to negotiate premium savings bonds. In 2004, Article 2 of a ministerial regulation on depositing special premium savings bonds was implemented, defining a premium savings bond as a book of instruments issued by the GSB to depositors, with a contract specifying that if the instrument has a number assigned to the lottery, GSB will reimburse depositors a specified amount. When the instrument matures, GSB will reimburse the principal plus interest (if any) to the depositor. Article 4 of the ministerial regulation provides that depositors have the right to transfer ownership of premium savings bonds to other individuals. Therefore, premium savings bonds appear to be negotiable instruments, involving good faith legal protection of transferees. That is, if transferees are unaware of shortcomings in their rights, they will be protected by negotiable instrument. The aforementioned rule is an exception to the general law that transferees "have no better rights than the transferor."

However, the law relating to issuance of premium savings bonds retains a lack of clarity in many matters. Therefore this research examined the following four issues: 1) who has superior rights with good faith problems with premium savings bonds lost or stolen between the original premium savings bond owner and transferee; 2) using premium savings bonds as collateral for debt repayment; 3) statute of limitations; and 4) issuing premium savings bonds specifying the use of money by premium savings bond holders and money laundering laws.

Keyword

Premium savings bond, Negotiable instrument, Fake signature, Debt repayment collateral, Limitations, Money laundering.

1. บทนำ

สลากออมสิน หรือ premium savings bonds เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีลักษณะเป็นการออมเงินรูปแบบหนึ่งของธนาคารออมสินที่ได้รับความนิยมจากประชาชนมาโดยตลอด ซึ่งสลากออมสินมีลักษณะสำคัญที่เป็นจุดเด่น ดังนี้[1]

1. สลากออมสินมีราคาถูก เช่น หน่วยละ 20 บาท 50 บาท และ 100 บาท แล้วแต่ชนิดของสลาก

2. สลากออมสินจำนวนหนึ่งหน่วย จะได้รับหนึ่งหมายเลข แต่ละหมายเลขจะมีสิทธิลุ้นรางวัลถูกหมายเลขสลากตั้งแต่ 150 บาท ไปจนถึง 10,000,000 บาทตามที่กำหนดไว้ และผู้ฝากมีสิทธิลุ้นรางวัลทุกเดือนจนกว่าจะครบกำหนดอายุสลากออมสิน

3. ผู้ฝากมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยจากเงินที่ฝากสลากออมสิน และเมื่อครบกำหนดอายุสลากออมสินแล้วผู้ฝากก็จะได้รับเงินต้นคืนทั้งหมด พร้อมดอกเบี้ย สลากออมสินจึงถือเป็นการออมเงินในรูปแบบหนึ่ง

4. ผู้ฝากมีสิทธิถอนสลากออมสินเมื่อใดก็ได้ แม้จะยังไม่ครบกำหนดอายุของสลากออมสิน

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นของสลากออมสิน ทำให้ผู้ฝากสลากได้ออมเงินมีสิทธิลุ้นรางวัล และยังมีสภาพคล่องทางการเงิน เนื่องจากสามารถถอนสลากเป็นเงินสดได้อีกด้วย อันเป็นไปตามคำขวัญของสลากออมสินที่ว่า “สลากออมสิน ไม่กินทุน ได้ลุ้นโชค”

สลากออมสินนั้นมีลักษณะคล้ายกับสลากกินแบ่งรัฐบาล คือมีสิทธิลุ้นเงินรางวัลจากหมายเลขที่ระบุไว้บนตัวสลาก แต่แตกต่างกันตรงที่สลากกินแบ่งรัฐบาลหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “หวยบนดิน” นั้น หากไม่ถูกรางวัล เงินที่ซื้อมาจะเสียไปทั้งหมดไม่ได้คืน หากต้องการลุ้นรางวัลในงวดต่อไป ก็ต้องซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลฉบับใหม่ แต่สลากออมสินนั้นมีข้อดีกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล เนื่องจากแม้จะไม่ถูกรางวัล เงินที่ซื้อมาก็จะยังคงอยู่ไม่เสียไป และผู้ซื้อสลากออมสินยังมีสิทธิลุ้นเงินรางวัลในงวดต่อ ๆ ไปได้จนกว่าจะครบกำหนดอายุของสลากออมสิน โดยที่ไม่ต้องซื้อใหม่อีก ดังนั้น สลากออมสินจึงเป็นผลิตภัณฑ์ของธนาคารออมสินที่ได้รับความนิยมของคนไทยมาอย่างช้านาน

บทความนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศอังกฤษ เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกและเป็นประเทศต้นกำเนิดของการออกสลากออมสินในโลก อันส่งผลให้มีการออกสลากออมสินของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ อีกมากมายในโลกตามมา อย่างไรก็ตามสลากออมสินของประเทศอังกฤษมีข้อจำกัดตรงที่ไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือต่อไปให้แก่บุคคลอื่นได้ เช่นเดียวกันกับสลากออมสินของประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศไอแลนด์ หรือประเทศแคนนาดา ก็กำหนดให้สลากออมสินไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้เช่นเดียวกัน แตกต่างจากสลากออมสินของประเทศไทยที่สามารถโอนเปลี่ยนมือต่อไปให้แก่บุคคลอื่นได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงหยิบยกหลักกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศปากีสถานมาทำการศึกษากฎหมาย เนื่องจากสลากออมสินของประเทศปากีสถานมีลักษณะที่สามารถโอนเปลี่ยนมือต่อไปให้แก่บุคคลอื่นได้เช่นเดียวกันกับสลากออมสินของประเทศไทย

[1] ‘สลากออมสิน’ ธนาคารออมสิน<https://www.gsb.or.th/personal/gsb-salak/> สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564.

จากการศึกษาค้นว่า พบข้อบกพร่องบางประการในกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสิน ซึ่งมิได้บัญญัติข้อกฎหมายบางประการไว้ อันเป็นปัญหาที่กระทบต่อการออกและใช้สลากออมสินอย่างมีนัยสำคัญ จนนำมาสู่ปัญหาทั้ง 4 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหากรณีสลากออมสินหายหรือถูกลักไป ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

สำหรับกรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสิน เนื่องจากสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสิน การโอนกรรมสิทธิ์นั้นสามารถทำได้โดยการส่งมอบตามกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 8 (5) ดังนั้น หากสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือหายไป และผู้เก็บสลากออมสินได้ทำการโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินโดยส่งมอบต่อไป โดยที่ผู้รับโอนไม่ทราบว่าเป็นสลากออมสินที่เจ้าของที่แท้จริงทำหาย ดังนี้ ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

จากการที่กฎหมายมิได้ระบุให้ชัดถึงสิทธิของผู้ที่ได้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต จึงเป็นประเด็นปัญหาว่า กรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินหายหรือถูกลักไป ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

ส่วนกรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสิน เนื่องจากสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสิน การโอนกรรมสิทธิ์นั้นสามารถทำได้โดยการที่ผู้ฝากลงลายมือชื่อของตนลงในช่องลายมือชื่อผู้โอน ในด้านหลังสลากออมสิน และแจ้งการโอนให้ธนาคารออมสินทราบก่อนการโอนกรรมสิทธิ์ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 8 (5) ดังนั้น หากผู้ฝากสลากออมสินทำสลากออมสินหายไป และผู้ที่เก็บสลากออมสินได้ทำการปลอมลายมือชื่อผู้ฝาก และโอนส่งมอบสลากออมสินต่อไปให้แก่บุคคลอื่น โดยที่ผู้รับโอนไม่ทราบว่าเป็นสลากออมสินที่เจ้าของที่แท้จริงทำหาย ดังนี้ ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

จากการที่กฎหมายมิได้ระบุให้ชัดถึงสิทธิของผู้ที่ได้รับโอนสลากออมสินที่มีลายมือชื่อปลอมมาโดยสุจริต จึงเป็นประเด็นปัญหาว่า กรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินหายหรือถูกลักไป แล้วมีการปลอมลายมือชื่อเจ้าของเดิมและโอนต่อไป ระหว่างเจ้าของเดิม กับผู้รับโอนสลากออมสินที่มีลายมือชื่อปลอมมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

ประการที่สอง ปัญหาการนำสลากออมสินไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้

เนื่องจากพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 มาตรา 8 (4) ได้กำหนดให้ผู้ฝากมีสิทธิขอกู้เงินจากธนาคารโดยใช้สลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกัน และตามข้อ 12 แห่งประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 57 ได้กำหนดให้การกู้เงินโดยใช้สลากออมสินพิเศษ 3 ปี เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ธนาคารออมสินประกาศกำหนด จากบทบัญญัติดังกล่าว ระบุแต่เพียงการนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกัน ในการขอกู้เงินจากธนาคารให้ธนาคารใช้วิธีปฏิบัติตามคำสั่งภายในธนาคารเท่านั้น

ดังนั้น จึงเป็นประเด็นปัญหาว่า หากผู้ฝากนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นหนี้ตามสัญญาเงินกู้ หนี้ตามสัญญาซื้อขาย หรือหนี้ตามสัญญาอื่นใด การนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันจะสามารถทำได้หรือไม่ จะมีผลบังคับเพียงใด เนื่องจากพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489

และกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 มิได้บัญญัติถึงการนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้แต่อย่างใด

ประการที่สาม ปัญหาในเรื่องอายุความฟ้องร้อง

จากการที่สลากออมสินแต่ละรุ่นมีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปี 2 ปี 3 ปี 5 ปี จนกระทั่งถึง 10 ปี (สลากออมสินสามารถไถ่ถอนได้ก่อนครบกำหนด) ซึ่งบางครั้งผู้ฝากอาจลืมไปว่าตนได้ฝากเงินกับสลากออมสินไว้ หรือบางครั้งผู้ฝากอาจทำสลากออมสินหาย ไม่รู้ว่าตนเก็บสลากออมสินไว้ที่ใด ทำให้ไม่ได้ไปขอรับเงินฝากจากสลากออมสินคืนตามที่ระบุไว้ในสลากออมสินได้

จึงเป็นประเด็นปัญหาว่า ในการฟ้องร้องเรียกเงินที่ฝากตามสลากออมสินคืนจากธนาคารออมสิน กรณีที่สลากออมสินพิเศษครบกำหนดอายุ หรือผู้ฝากขอถอนสลากออมสินก่อนครบกำหนด โดยธนาคารไม่ชำระเงินคืนให้แก่ผู้ฝากตามที่ระบุไว้ในสลากออมสิน หากผู้ฝากมีความจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล ฟ้องให้ธนาคารรับผิดตามเนื้อความที่ระบุไว้สลากออมสิน ผู้ฝากจะต้องฟ้องธนาคารภายในกำหนดอายุความกี่ปี เนื่องจากพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 และคำสั่งธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ มิได้บัญญัติถึงกรณีอายุความการฟ้องเรียกเงินฝากตามสลากออมสินคืน

ประการที่สี่ ปัญหาการออกสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินกับกฎหมายฟอกเงิน

สลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินสามารถที่จะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่กันได้โดยการส่งมอบตามกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 8 (5) ประกอบประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 57 ข้อ 11.2 ซึ่งการโอนกรรมสิทธิ์กันต่อไปได้เรื่อย ๆ นี้ เป็นช่องทางให้บุคคลที่ได้เงินมาจากการกระทำความผิด 29 มูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ ทำเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาด หรือที่เรียกว่า “การฟอกเงิน”

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทำให้การออกสลากออมสินตั้งแต่งวดที่ 58 วันที่ 25 มีนาคม 2556 เป็นต้นไป ธนาคารออมสินเปิดให้รับฝากเงินเฉพาะสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินเท่านั้น ไม่มีการรับฝากเงินสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถืออีกต่อไป ทั้งนี้ตามประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 58 จากกรณีดังกล่าวมาข้างต้นจึงเป็นประเด็นปัญหาว่า แม้ว่ากฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 จะให้อำนาจธนาคารออมสินสามารถออกสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินได้ก็ตาม แต่ธนาคารก็ไม่สามารถออกสลากดังกล่าวได้ตามที่กฎกระทรวงฯ ให้อำนาจไว้ เนื่องจากติดปัญหากฎหมายฟอกเงินที่จะต้องให้ลูกค้าแสดงตนในการฝากเงินประเภทสลากออมสิน

ผู้ศึกษาได้อภิปรายกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศไทยและกฎหมายเกี่ยวกับสลากออมสินของต่างประเทศ เพื่อทำการเปรียบเทียบและนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

2. กฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศไทย

2.1 การโอนสลากออมสินพิเศษ ผู้ฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษสามารถโอนสลากออมสินพิเศษดังกล่าว ไปให้แก่บุคคลใดก็ได้ โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการในการโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินพิเศษ ดังนี้

2.1.1 การโอนสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ

กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดวิธีการโอนสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษในข้อ 8 (5) ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ฝากมีสิทธิโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินพิเศษให้แก่บุคคลอื่น โดยสลากออมสินพิเศษตามข้อ 4 (1) ให้ผู้ฝากลงลายมือชื่อในสลากออมสินพิเศษ และแจ้งการโอนให้ธนาคารออมสินทราบก่อนการโอนกรรมสิทธิ์” ซึ่งสลากออมสินตามข้อ 4 (1) หมายถึง สลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ

ประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 57 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการโอนสลากออมสินพิเศษในข้อ 11.1 บัญญัติว่า “กรณีสลากออมสินพิเศษ 3 ปี ชนิดที่ระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ 3 ปี ให้ผู้ฝากลงลายมือชื่อของผู้ฝาก ช่อง (ลายมือชื่อผู้โอน) ในด้านหลังสลากออมสินพิเศษ 3 ปี และแจ้งการโอนให้ธนาคารออมสินทราบก่อนการโอนกรรมสิทธิ์”

ดังนั้น สลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ การโอนสามารถทำได้โดยการที่ผู้ฝากลงลายมือชื่อในสลากช่องผู้โอนและแจ้งให้ธนาคารออมสินทราบ

2.1.2 การโอนสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ

กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดวิธีการโอนสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษในข้อ 8 (5) ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ฝากมีสิทธิโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินพิเศษให้แก่บุคคลอื่น สำหรับสลากออมสินพิเศษตามข้อ 4 (2) ให้ผู้ฝากโอนโดยการส่งมอบสลากออมสินพิเศษ” ซึ่งสลากออมสินพิเศษตามข้อ 4 (2) หมายถึง สลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ

ประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 57 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการโอนสลากออมสินพิเศษในข้อ 11.2 บัญญัติว่า “กรณีสลากออมสินพิเศษ 3 ปี ชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ 3 ปี การโอนสามารถทำได้โดยผู้ฝากส่งมอบสลากออมสินพิเศษ 3 ปี ให้แก่ผู้รับโอน” ดังนั้น สลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ สามารถโอนได้โดยการที่ผู้ฝากส่งมอบสลากให้แก่ผู้รับโอน

2.2 การนำสลากออมสินพิเศษไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

การใช้สลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกันนั้น กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 4 (4) บัญญัติว่า “ผู้ฝากมีสิทธิขอกู้เงินจากธนาคารออมสินโดยใช้สลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกัน ไม่ว่าจะนำมาใช้เป็นหลักประกันทั้งหมดหรือบางส่วน”

ประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษได้กำหนดในเรื่องการกู้เงินสลากออมสินพิเศษไว้ว่า “การกู้เงินโดยใช้สลากออมสินพิเศษ 3 ปี เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ธนาคารออมสินประกาศกำหนด”

เหตุที่ผู้ฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษใช้สลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกันในเมื่อผู้ฝากก็สามารถถอนเงินจากสลากออมสินพิเศษออกมาใช้ได้เลย เพราะแม้ผู้ฝากจะนำสลากออมสินพิเศษมาเป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงิน ผู้ฝากก็ยังมีสิทธิลุ้นรางวัลอยู่ ซึ่งรางวัลใหญ่สุดมูลค่าถึง 10,000,000 บาท (สลากออมสินพิเศษ 3 ปี) หากผู้ฝากโชคดีถูกรางวัลขึ้นมา ก็จะมีเงินไปชำระหนี้เงินกู้ และยังได้เงินใช้ฟรี ๆ อีกต่างหาก

2.3 การชำรุดและสูญหายของสลากออมสินพิเศษ

ในกรณีที่สลากออมสินพิเศษได้ชำรุดหรือสูญหายไปนั้น กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 8 (6) บัญญัติว่า “ผู้ฝากมีสิทธิขอให้ธนาคารออมสินออกใบแทนให้เมื่อสลากออมสินพิเศษฉบับใดชำรุดหรือสูญหาย โดยปฏิบัติตามระเบียบที่ธนาคารออมสินกำหนด” และประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 57 ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องสลาออมสินพิเศษชำรุดหรือสูญหายในข้อ 11 ซึ่งบัญญัติว่า “สลากออมสินพิเศษ 3 ปี ที่ชำรุดหรือสูญหาย ธนาคารจะจ่ายเงินถูกเลขสลากจ่ายคืนและจ่ายเงินถอนคืน เมื่อได้ออกสลากฉบับใหม่ให้เรียบร้อยแล้ว ยกเว้นกรณีสลากฉบับนั้นเป็นสลากออมสินพิเศษ 3 ปี ชนิดที่ระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ 3 ปี ธนาคารออมสินจะไม่ดำเนินการออกสลากใบแทนให้” หมายความว่า หากสลากออมสินพิเศษชำรุดหรือสูญหาย ธนาคารจะไม่จ่ายเงินต้นหรือเงินรางวัลคืนจนกว่าผู้ฝากจะมาขอออกสลากฉบับใหม่แทน แต่ถ้าเป็นสลากชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ธนาคารออมสินจะไม่ออกออกสลากฉบับใหม่ให้ ดังนั้น หากสลากชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือชำรุดหรือสูญหาย จะไม่สามารถมาขอคืนเงินต้นและเงินรางวัลจากธนาคารออมสินได้

2.4 ความสัมพันธ์ของคู่สัญญาสลากออมสินพิเศษ

2.4.1 สัญญาฝากทรัพย์ เมื่อบุคคลใดมาฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษกับธนาคารออมสิน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับธนาคารจึงเป็นความสัมพันธ์ตามสัญญาฝากทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 657 ซึ่งบัญญัติว่า “อันว่าฝากทรัพย์นั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ฝาก ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตนแล้วจะคืนให้” เมื่อการฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ เป็นการฝากเงินต้องอยู่ในบังคับของมาตรา 672 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าฝากเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งคืนเป็นเงินทองตราอันเดียวกันกับที่ฝาก แต่จะต้องคืนเงินให้ครบจำนวน”

2.4.2 สัญญาสลากออมสินพิเศษ นอกจากธนาคารออมสินและผู้ฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ จะมีความสัมพันธ์ตามสัญญาฝากทรัพย์แล้ว ยังมีความสัมพันธ์ตามข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในสลากออมสินด้วย โดยกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 2 บัญญัติว่า “สลากออมสินพิเศษ หมายความว่า หนังสือตราสารที่ธนาคารออมสินออกให้แก่ผู้ฝากโดยมีข้อสัญญาว่า ถ้าหนังสือตราสารนั้นมีเลขหมายถูกสลากจ่ายคืน ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเป็นจำนวนเงินตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และเมื่อหนังสือตราสารนั้นครบกำหนดอายุ ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ย (ถ้ามี) ให้แก่ผู้ฝาก” ซึ่งหมายความว่า เมื่อผู้ฝากมาฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ ธนาคารจะมอบหนังสือตราสารชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า “สลากออมสินพิเศษ” ให้แก่ผู้ฝาก โดยธนาคารต้องปฏิบัติตามข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในสลากออมสิน ดังนี้

1. ถ้าสลากออมสินพิเศษถูกเงินรางวัล ธนาคารออมสินต้องจ่ายเงินรางวัลดังกล่าวให้แก่ผู้ฝาก
2. ถ้าสลากออมสินพิเศษครบกำหนดอายุ ธนาคารจะจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝาก

2.5 หลักฐานการแสดงตน

การจัดให้ลูกค้าแสดงตน (Know Your Customer: KYC) และพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้ำ (Customer Verification) หากมีลูกค้าเข้ามาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน เพื่อให้ทราบว่า ลูกค้าที่มาทำธุรกรรมกับธนาคารเป็นบุคคลนั้นจริง ๆ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคในการแสดงตนของคนพิการหรือทุพพลภาพด้วย เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว"

กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ. 2562 ข้อ 4 บัญญัติว่า "กรณีลูกค้าที่สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจอย่างต่อเนื่องหรือในช่วงระยะเวลาที่ตกลงกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 เพื่อใช้บริการทางการเงิน ทางธุรกิจ ทางการค้า หรือทางวิชาชีพของสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว"

3. กฎหมายประเทศอังกฤษ

3.1 การโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสิน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการถือครองสลากออมสิน ตามกฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) ข้อ 3 (4)[2] กำหนดให้ สลากออมสินไม่สามารถจะโอนต่อไปให้แก่บุคคลอื่นได้ การที่สลากออมสินของประเทศอังกฤษไม่สามารถโอนต่อไปได้ เนื่องจากเป็นข้อกำหนดและเงื่อนไขของสลากออมสินตั้งแต่ครั้นที่เริ่มมีการออกสลากออมสิน โดยประเทศอังกฤษกำหนดให้หมายเลขในสลากออมสินเป็นหมายเลขเฉพาะตัวของผู้ที่ซื้อสลากออมสินเท่านั้น ผู้ซื้อสลากออมสินไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินและหมายเลขของตนต่อไปให้แก่ผู้อื่นใดได้ หากบุคคลใดต้องการสลากออมสิน บุคคลนั้นจะต้องซื้อในนามของตนเองและหมายเลขที่ได้จากการซื้อก็จะเป็นหมายเลขของผู้ที่ซื้อเท่านั้น ดังนั้น หากต้องการเปลี่ยนมือสลากออมสิน ผู้ที่ถือสลากออมสินจะต้องขายคืน แล้วให้บุคคลที่ต้องการสลากออมสิน ซื้อสลากออมสินฉบับใหม่ในนามของตนเอง

3.2 การนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

กฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) ไม่มีข้อกำหนดว่า ผู้ถือครองจะสามารถนำ Premium Savings Bonds ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้หรือไม่ จึงต้องไปดูกฎหมายที่เกี่ยวกับหลักประกันการชำระหนี้ของประเทศอังกฤษ แต่หากจะนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ อาจทำโดยการ Charge (จดทะเบียนการเป็นหลักประกันไว้ต่อเจ้าหน้าที่) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีที่เกิดจากศาล

[2] The Premium Savings Bonds Regulations 1972 Regulations 3 Issue, purchase and registration of bonds.

"(4) A bond shall not be transferable."

3.3 การสูญหายของสลากออมสิน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสูญหายของสลากออมสินตามกฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) ข้อ 18 (1)[3] กำหนดให้กรณีที่เกิดการสูญหายหรือถูกทำลายเกี่ยวกับเอกสารที่ออกโดยผู้อำนายการฝ่ายออมทรัพย์ตามข้อบังคับนี้หรือผู้อำนวยการไปรษณีย์ ให้แจ้งผู้อำนายการฝ่ายออมทรัพย์เป็นหนังสือโดยเร็วที่สุด ถ้าปรากฏแก่ผู้อำนวยการฝ่ายออมทรัพย์ว่า เอกสารที่ออกนั้นผิดพลาด สูญหาย ถูกดัดแปลงให้ออกเอกสารใหม่ให้แก่ผู้ที่แสดงว่าตนเป็นเจ้าของเอกสารนั้น

จากหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสูญหายของ Premium Savings Bonds ในประเทศอังกฤษ คล้ายกับกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ของประเทศไทย ซึ่งกำหนดในลักษณะเดียวกันว่า หากเกิดการที่สลากออมสินสูญหายให้ติดต่อกับหน่วยงานที่ออก เพื่อทำการออกสลากออมสินฉบับใหม่

แต่ประเทศอังกฤษ Premium Savings Bonds ออกในนามของบุคคลใด สลากออมสินก็จะเป็นของบุคคลนั้น ไม่สามารถจะโอนไปยังบุคคลอื่นได้ จึงไม่มีกรณีของการขโมย Premium Savings Bonds ไปเป็นของตัวเอง เนื่องจากชื่อหรือหมายเลขของ Premium Savings Bonds จะถูกบันทึกอยู่ในระบบของธนาคารออมทรัพย์ของรัฐ (National Savings and Investments :NS&I) กฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) จึงไม่ได้ระบุถึงสิทธิของบุคคลที่พิพาทกันในสิทธิของ Premium Savings Bonds แต่อย่างใด

3.4 อายุความฟ้องร้อง

ในเรื่องอายุความที่จะฟ้องร้องต่อศาลของประเทศอังกฤษใน Premium Savings Bonds นั้น กฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) มิได้บัญญัติถึงอายุความในการใช้สิทธิฟ้องร้องไว้ แต่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1980 (Limitation Act 1980) โดยแบ่งอายุความของสัญญาออกเป็น 2 ประเภท คือ อายุความตามสัญญาทั่วไป (Simple Contract) และอายุความตามข้อสัญญาพิเศษ (Speciality)

การออกสลากออมสิน ถือเป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่คู่สัญญาต้องผูกพันกันตามเนื้อความที่ระบุไว้ในสลากออมสิน ซึ่งถือเป็นสัญญาทั่วไป จึงต้องบังคับตามพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1980 (Limitation Act 1980) มาตรา 5[4]

---

[3] The Premium Savings Bonds Regulations 1972 Regulations 18 Loss of bonds, etc

"(1) The loss or destruction of any document issued by the Director of Savings in pursuance of these Regulations, or by the Postmaster General or the Director of Savings in pursuance of any Regulations revoked by these Regulations, shall be notified in writing to the Director of Savings as soon as practicable by the person entitled to possession of the document.

(2) If it appears to the Director of Savings that any document so issued has been issued in error, lost, destroyed or tampered with, or is in such a condition as to render it desirable that it should be replaced by a new document, he may, subject to the provisions of this Regulation, issue a new document in lieu of the old document to any person who satisfies him that he is entitled to the possession of the document."

[4] Limitation Act 1980 Section 5 Time limit for actions founded on simple contract.

ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธิใด ๆ ตามข้อสัญญาโดยทั่วไปนั้น ไม่อาจฟ้องร้องบังคับให้เป็นไปตามสิทธิได้ หากพ้นระยะเวลา 6 ปี นับจากวันที่เหตุของการกระทำนั้นเกิดขึ้น”

ดังนั้น หากจะมีการฟ้องร้องให้คู่สัญญาในสลากออมสินรับผิดตามเนื้อความในสลากออมสิน ได้แก่ ธนาคาร ผู้สลักหลัง ผู้ที่ต้องถูกตัดบทมิให้ยกลายมือชื่อปลอมขึ้นต่อสู้ จะต้องฟ้องร้องภายในระยะเวลา 6 ปีนับแต่เหตุของการกระทำนั้นเกิดขึ้น

คำว่า “เหตุของการกระทำนั้นเกิดขึ้น” พระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1980 (Limitation Act 1980) มาตรา 5 ใช้คำว่า “the cause of action accrued” ซึ่งหมายถึง เมื่อมีการผิดสัญญาเกิดขึ้น โดยผู้ที่กล่าวอ้างอายุความขึ้นต่อสู้ มีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ว่าอายุความได้สิ้นสุดลงจริงตามที่กล่าวอ้าง[5] ดังนั้น อายุความจึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการผิดสัญญาไม่จ่ายเงินเมื่อสลากออมสินได้ครบกำหนดอายุแล้ว มิใช่วันที่มีการฝากเงินประเภทสลากออมสิน

ตัวอย่าง ก ฝากเงินประเภทสลากออมสินกับธนาคารออมสินเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2562 โดยจะครบกำหนดอายุในวันที่ 1 มกราคม 2565 ต่อมา วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563 ก โอนสลากออมสินให้ ข ปรากฏว่าเมื่อสลากออมสินถึงกำหนดชำระ ข นำสลากออมสินไปขึ้นเงินกับธนาคาร แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่าย ดังนี้ ข ต้องใช้สิทธิฟ้องร้องเรียกให้ ก และ ธนาคารรับผิดตามเนื้อความในสลากออมสินได้ ภายในวันที่ 1 มกราคม 2571

3.5 หลักฐานการแสดงตน

หลักฐานการแสดงตนมีขึ้นเพื่อให้สถาบันการเงินทราบตัวตนของลูกค้า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักฐานการแสดงตนของประเทศอังกฤษได้กำหนดมาตรการสำหรับสถาบันการเงินเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการฟอกเงิน ค.ศ. 1993 (The Money Laundering Regulations 1993) ข้อ 7 (1) (7) และข้อ 11 (1)[6] ได้กำหนดขั้นตอนการระบุตัวตน ความสัมพันธ์ทางธุรกิจและการทำธุรกรรม โดยจะต้องมีขั้นตอนในการ

“ An action founded on simple contract shall not be brought after the expiration of six years from the date on which the cause of action accrued.”

[5] Andrew Grubb MA, *The Law of Contract* (LexisNexis Butterworths 2007) 1762.

[6] The Money Laundering Regulations 1993 Section 7

“(1) Subject to regulations 8 and 10 below, identification procedures maintained by a person are in accordance with this regulation if in Cases 1 to 4 set out below they require, as soon as is reasonably practicable after contact is first made between that person and an applicant for business concerning any particular business relationship or one-off transaction—

(a) the production by the applicant for business of satisfactory evidence of his identity; or

(b) the taking of such measures specified in the procedures as will produce satisfactory evidence of his identity...

(7) In these Regulations references to satisfactory evidence of a person’s identity shall be construed in accordance with regulation 11(1) below.

Section 11. (1) For the purposes of these Regulations, evidence of identify is satisfactory if—

(a) it is reasonably capable of establishing that the applicant is the person he claims to be; and

(b) the person who obtains the evidence is satisfied...”

ระบุตัวตนของผู้ที่มีความสัมพันธ์กันในทางธุรกิจหรือการทำธุรกรรมแม้เพียงครั้งเดียว และต้องมีหลักฐานในการพิสูจน์ตัวตนว่าเป็นบุคคลนั้นจริง ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบตัวบุคคลที่มาทำธุรกรรมฟอกเงิน ซึ่งวิธีการฟอกเงินสามารถจัดเป็น 3 ขั้น (Stage) ได้แก่ ขั้นแรกการย้ายเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย (Placement Stage) ขั้นที่สองการซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มา (Layering Stage) ขั้นที่สามการนำเงินกลับเข้ามาในระบบ (Integration Stage)[7]

4. กฎหมายของประเทศปากีสถาน

4.1 การโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสิน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินของประเทศปากีสถานตามข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) ข้อ 12[8] ได้กำหนดให้ผู้ถือสลากออมสินสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินต่อไปได้ โดยการที่ผู้ถือจัดทำคำร้องขอตามรูปแบบตามที่กำหนดไว้ ในการโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินไปยังผู้รับโอนนี้ ผู้โอนจะต้องยอมสละสิทธิเรียกร้องทั้งหมดที่ตนลงทุน รวมถึงกำไรและเงินรางวัล (ถ้ามี) ให้แก่ผู้รับโอน

4.2 การนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินของประเทศปากีสถานตามข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) ข้อ 13[9] กำหนดว่าสลากออมสินอาจนำไปจำนำได้ ภายหลังสามเดือนนับจากวันที่ออกครั้งแรก

หลักกฎหมายในเรื่องของการจำนำของประเทศปากีสถานเป็นไปตามพระราชบัญญัติสัญญา ค.ศ. 1872 (the Contract Act, 1872) ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจำนำทั้งหมดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งการจำนำในพระราชบัญญัติดังกล่าวอยู่ในบทของการประกัน (BAILMENT) ดังนั้นจึงต้องบังคับตามบทกฎหมายในเรื่องการประกันในทางแพ่งด้วย ซึ่งมาตรา 148[10] ได้ให้คำนิยามของคำว่า "การประกันในทางแพ่ง" หมายถึง

---

[7] William C. Gilmore, *Dirty Money: The Evolution of Money Laundering Counter-measures*, (Council of Europe Press 1995) 29-30.

[8] Premium Prize Bonds (Registered) Rules 2017 Rule 12 Transfer of ownership.

“The holder of the bonds may, on application made on the format as may be set out under rule 4, transfer ownership of his bonds to another person, whereby the transferor shall, in favour of the transferee, relinquish his entire claim in respect of principal investment, accrued profit and prize money, if any.”

[9] Premium Prize Bonds (Registered) Rules 2017 Rule 13 Pledging.

“ A bond may be pledged as collateral only after its retention for three months' period from the date of its first issue.”

[10] the Contract Act 1872 Section 148

“A "bailment" is the delivery of goods by one person to another for some purpose, upon a contract that they shall, when the purpose is accomplished, be returned or otherwise disposed of according

การส่งมอบสินค้าโดยบุคคลหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยสัญญาว่าเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์แล้วจะส่งคืนหรือจัดการด้วยวิธีอื่นตามที่ผู้ส่งมอบกำหนด ซึ่งบุคคลที่ส่งสินค้าเรียกว่า "ผู้ประกัน" และบุคคลที่ถูกส่งไปนั้นเรียกว่า "ผู้รับประกัน"

ซึ่งวิธีการส่งมอบสินค้าที่เป็นหลักประกันนั้นได้กำหนดไว้ในมาตรา 149[11] ว่า การส่งมอบให้ผู้รับมอบตัวอาจกระทำได้โดยกระทำการใด ๆ อันมีผลเป็นการนำสินค้าไปไว้ในครอบครองของผู้รับมอบตัวที่ตั้งใจไว้หรือของบุคคลใด ๆ ที่ได้รับมอบอำนาจให้ถือไว้แทนตน

จากบทบัญญัติทั้งสองดังกล่าว จะต้องมีการส่งมอบทรัพย์ที่เป็นหลักประกันให้อยู่ในความครอบครองของผู้รับประกัน

บทบัญญัติการจำนำ มาตรา 172[12] การนำสินค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้หรือการปฏิบัติตามสัญญาเรียกว่า "การจำนำ" ผู้ประกันในทางแพ่งในกรณีนี้เรียกว่า "ผู้จำนำ" ผู้รับประกันในทางแพ่งเรียกว่า "ผู้รับจำนำ"

จากการศึกษากฎหมายในเรื่องการนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ผู้ถือสลากออมสินจะต้องครอบครองสลากออมสินเป็นระยะเวลา 3 เดือนนับจากวันที่ออก โดยการจำนำนั้น ผู้ครอบครองจะต้องส่งมอบสลากออมสินให้อยู่ในความครอบครองของผู้รับจำนำ หรือบุคคลใด ๆ ที่ผู้รับจำนำได้รับมอบอำนาจให้ถือไว้แทนตน

4.3 การสูญหายของสลากออมสิน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสูญหายของสลากออมสินของประเทศปากีสถานตามข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) ข้อ 16 ได้กำหนดกรณีที่สลากออมสินสูญหายว่า ผู้ลงทุนจะต้องยื่นคำขอตามรูปแบบที่กำหนดภายใต้ข้อข้อ 4 ไปยังสำนักงานที่ออกสลากออมสิน เพื่อออกสลากออมสินฉบับใหม่เท่ากับมูลค่าเดิมที่ตราไว้แทนที่สลากออมสินเดิมที่หายไปพร้อมหมายเลขใหม่

จากบทบัญญัติดังกล่าว ในกรณีที่ผู้ลงทุนทำสลากออมสินสูญหาย ผู้ลงทุนจะต้องไปที่สำนักงานที่ออกสลากออมสินด้วยตนเอง และแจ้งการสูญหายแก่สำนักงานในแบบฟอร์มรายงานสลากออมสินหาย (APPLICATION FOR REPORTING LOST PREMIUM PRIZE BOND) หลังจากได้มีการตรวจสอบแล้ว สำนักงานที่ออกจะออกฉบับออมสินฉบับใหม่ให้ที่มีมูลค่าเท่ากันกับฉบับที่หาย แต่ผู้ลงทุนจะได้รับหมายเลขต่างกับฉบับเก่าที่หายในชื่อผู้ลงทุนรายเดียวกัน

จากบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศปากีสถานกำหนดแต่เพียงให้ผู้ทำสลากออมสินหาย มาติดต่อขอรับสลากออมสินฉบับใหม่แทนฉบับเก่าที่หาย โดยหมายเลขที่ได้รับก็จะเปลี่ยนไปไม่ใช่หมายเลขเดิม

---

to the directions of the person delivering them. The person delivering the goods is called the "bailor". The person to whom they are delivered is called the "bailee".”

[11] the Contract Act 1872 Section 149

“The delivery to the bailee may be made by doing anything which has the effect of putting the goods in the possession of the intended bailee or of any person authorized to hold them on his behalf”

[12] the Contract Act 1872 Section 172

“The bailment of goods as security for payment of a debt or performance of a promise is called "pledge". The bailor is in this case called the "pawnor". The bailee is called the "pawnee".”

4.4 อายุความฟ้องร้อง

ในเรื่องอายุความที่จะฟ้องร้องต่อศาลของประเทศปากีสถานนั้น ข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) มิได้บัญญัติถึงอายุความในการใช้สิทธิฟ้องร้องไว้ แต่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1908 (Limitation Act 1908) มาตรา 66[13] กำหนดว่าตราสารที่กำหนดวันชำระเงินมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่กำหนด และมาตรา 67 กำหนดว่า ตราสารที่มิได้กำหนดวันชำระเงินมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ดำเนินการเรียกเงิน

ดังนั้น สลากออมสินของประเทศปากีสถานผู้ซื้อสามารถถือครองได้ไม่จำกัดระยะเวลาการถือครอง จึงเป็นกรณีที่สลากออมสินไม่มีกำหนดเวลาชำระเงินคืนอยู่ จึงต้องใช้อายุความ 3 ปี นับจากวันที่ผู้ซื้อสลากออมสินเรียกเงินคืนตามพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1908 (Limitation Act 1908) มาตรา 67[14]

4.5 หลักฐานการแสดงตน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักฐานการแสดงตนของประเทศปากีสถานกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 2010 (the Anti-Money Laundering Act, 2010) ข้อ 7 (A) (2)[15] กำหนดว่า หน่วยงานที่ต้องรายงาน คือ สถาบันการเงิน จะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกของลูกค้า โดยการ (A) ระบุและยืนยันตัวตนของลูกค้า บนพื้นฐานของเอกสาร ข้อมูล หรือฐานข้อมูลที่ได้รับ จากแหล่งที่เชื่อถือได้และเป็นอิสระ (B) ระบุตัวผู้รับประโยชน์และใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อตรวจสอบตัวตนของผู้รับประโยชน์ บนพื้นฐานของเอกสาร ข้อมูล หรือฐานข้อมูลที่ได้รับ จากแหล่งที่เชื่อถือได้และเป็นอิสระ เพื่อให้ทราบถึงเจ้าของผลประโยชน์ (C) เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรม (D) ติดตามความสัมพันธ์ทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทุกครั้งที่มีการออกสลากออมสิน โอนสลากออมสิน และรับเงินตามสลากออมสินคืน ลูกค้าต้องมาติดต่อที่สำนักงานที่ออกสลากออมสินและกรอกแบบฟอร์มดังกล่าว จึงถือว่าทุกขั้นตอนของ

---

[13] The Limitation Act, 1908 Section 66

"On a single bond, where a day is specified for payment. Three years The day so specified."

[14] The Limitation Act, 1908 Section 67

"On a single bond, where no such day is specified. Three years The date of executing the bond."

[15] the Anti-Money Laundering Act, 2010) section 7A.

"(2) Every reporting entity shall

(a) identify the customer and verify the customer's identity on the basis of documents, data or information obtained from reliable and independent sources;

(b) identify the beneficial owner and take reasonable measures to verify the beneficial owner's identity on the basis of documents, data or information obtained from reliable sources and be satisfied that it knows who the beneficial owner is;

(c) understand and, as appropriate, obtain information on the purpose and intended nature of the business relationship; and

(d) monitor the business relationship on an ongoing basis."

การติดต่อกับลูกค้า สำนักงานที่ออกสลากออมสินได้มีการตรวจสอบและยืนยันตัวตนของลูกค้า เพื่อทราบถึงผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง ตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 2010 (the Anti-Money Laundering Act, 2010) กำหนดแล้ว

5. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา

จากการศึกษาค้น พบข้อบกพร่องบางประการในกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินพิเศษ อันได้แก่ พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 มิได้บัญญัติข้อกฎหมายบางประการไว้ จนนำมาสู่ปัญหาทั้ง 4 ประการ ดังนี้

5.1 ปัญหากรณีสลากออมสินหายหรือถูกลักไป ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

หากบุคคลที่ซื้อสลากออมสินกับธนาคารออมสิน ทำสลากออมสินหายไป ต่อมามีผู้เก็บสลากออมสินได้ และมีการโอนสลากออมสินต่อไปให้บุคคลอื่น ทำให้เกิดเป็นประเด็นปัญหาว่า ระหว่างเจ้าของเดิมที่ทำสลากออมสินหายกับบุคคลที่รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิในสลากออมสินดีกว่ากัน เนื่องจากต่างคนต่างอ้างว่า ตนมีสิทธิดีกว่าอีกคน โดยเจ้าของสลากออมสินเดิม อ้างว่าตนเป็นเจ้าของสลากออมสินที่ทำหายไป จึงมีสิทธิติดตามเอาคืนจากผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือเอาไว้ เป็นการอ้างหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ส่วนผู้รับโอนอ้างว่า ตนเป็นผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ไม่รู้ว่าสลากออมสินเป็นของเจ้าของเดิมที่ทำหายไป ตนในฐานะผู้รับโอนโดยสุจริตจึงได้รับความคุ้มครอง เป็นการอ้างหลักคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ลักษณะของสลากออมสินแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ประเทศอังกฤษกฎหมายกำหนดให้สลากออมสินไม่สามารถโอนต่อไปได้ตามกฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) ข้อ 3 (4) ส่วนประเทศปากีสถานกฎหมายกำหนดให้สลากออมสินสามารถโอนต่อไปได้ แต่จะต้องไปกรอกข้อมูลและแสดงเอกสารที่สำนักงานของผู้ออกตามข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) ข้อ 12 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการโอนสิทธิเรียกร้อง ที่ผู้โอนจะต้องบอกกล่าวการโอนหรือจะต้องได้รับความยินยอมในการโอนด้วย สำหรับประเทศไทยกฎหมายกำหนดให้สลากออมสินสามารถโอนต่อไปให้แก่บุคคลอื่นได้ โดยการส่งมอบสำหรับสลากออมสินชนิดผู้ถือ และโดยการลงชื่อผู้โอนและส่งมอบสำหรับชนิดระบุชื่อ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 8 (5) (แม้ว่าสลากออมสินชนิดระบุชื่อนั้น ผู้โอนจะต้องแจ้งให้ธนาคารออมสินทราบก่อนการโอนก็ตาม แต่การแจ้งดังกล่าวก็เพื่อให้ธนาคารทราบว่า ลายมือชื่อของผู้โอนที่มีการโอนไปนั้นเป็นลายมือชื่อจริง มิใช่ลายมือชื่อปลอม หาใช่กรณีที่ผู้โอนจะต้องขอความยินยอมจากธนาคารก่อนจึงจะสามารถโอนสลากออมสินดังกล่าวได้แต่อย่างใดไม่) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับตราสารเปลี่ยนมือ ซึ่งแตกต่างจากลักษณะของสลากออมสินประเทศอังกฤษและประเทศปากีสถาน

ปัญหาในสิทธิของเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนโดยสุจริต ในกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินไม่มีการบัญญัติถึงผลเอาไว้ จึงต้องนำบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องทรัพย์ตาม

มาตรา 1336 มาใช้บังคับ ในเรื่องเกี่ยวกับการที่เจ้าของทรัพย์สินใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์คืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้มาใช้บังคับ

จากปัญหาและการนำกฎหมายในเรื่องทรัพย์มาใช้จะเกิดผลทางกฎหมายให้เจ้าของสลากออมสินมีสิทธิใช้สอย จำหน่าย และได้ดอกผลแห่งสลากออมสิน กับทั้งมีสิทธิติดตามเอาคืนซึ่งสลากออมสินจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ ดังนั้น เจ้าของสลากออมสินจึงมีสิทธิติดตามเอาคืนสลากออมสินของตนที่ทำหายไป แม้ผู้รับโอนจะรับโอนมาโดยสุจริต ไม่รู้ว่าเป็นสลากออมสินของเจ้าของเดิมที่ทำหายไปก็ตาม ก็ต้องคืนสลากออมสินให้แก่เจ้าของที่แท้จริง ซึ่งเป็นหลักกฎหมายผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า การที่สลากออมสินเป็นหนังสือตราสารที่มีทั้งชนิดผู้ถือและชนิดระบุชื่อในสลากออมสิน และสามารถโอนต่อไปให้แก่บุคคลอื่นได้ โดยการส่งมอบสำหรับสลากออมสินชนิดผู้ถือ และโดยการลงลายมือชื่อและส่งมอบสำหรับสลากออมสินชนิดระบุชื่อ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้แห่งสิทธิ ทำให้สลากออมสินของประเทศไทย มีคุณลักษณะของความเป็นตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) ซึ่งหมายถึง หนังสือตราสารที่สามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้ ในการโอนเปลี่ยนมือผู้โอนไม่ต้องแจ้งการโอนต่อบุคคลที่ต้องใช้เงินตามหนังสือตราสาร และบุคคลที่ครอบครองตราสารมีอำนาจที่จะฟ้องผู้มีหน้าที่ในการใช้เงิน[16] โดยหลักของกฎหมายตราสารเปลี่ยนมือ เป็นหลักกฎหมายที่พัฒนามาจากแนวปฏิบัติของพ่อค้า มีวัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกในการโอนสิทธิเรียกร้อง เป็นหลักกฎหมาย “คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต” หลักนี้เป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปในการโอนหนี้ที่ “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” (Nemo dat quod non habet)[17]

จากการที่สลากออมสินมีคุณลักษณะของการเป็นตราสารเปลี่ยนมือ คล้ายกับตั๋วเงินซึ่งเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่รับรองโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เรียกว่า “ตั๋วเงิน” ตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหนังสือตราสารที่มีทั้งชนิดผู้ถือและชนิดระบุชื่อ สามารถโอนกันได้ โดยการส่งมอบ หรือสลักหลังและส่งมอบ ตามแต่ชนิดของตั๋วเงิน และผู้รับโอนโดยสุจริตย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้โอน

อย่างไรก็ตามตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 898 ระบุไว้ชัดเจนว่า มีเพียงแค่ ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็คเท่านั้น นอกจากที่กล่าวมานี้ไม่ถือว่าเป็นตั๋วเงินตาม ดังนั้น การศึกษาปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสิน ผู้ศึกษาเห็นว่า โดยหลักแล้วสลากออมสินจะมิใช่ตั๋วเงินโดยแท้ แต่สลากออมสินมีลักษณะใกล้เคียงอย่างยิ่งกับตั๋วเงิน ซึ่งเป็นตราสารเปลี่ยนมือเช่นเดียวกับสลากออมสิน จึงควรนำบทบัญญัติของตั๋วเงินในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตมาบังคับใช้กับสลากออมสินโดยอนุโลม ผ่านประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 ในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง โดยแยกเป็นสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสิน และชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสิน ดังนี้

5.1.1 กรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสิน

บทบัญญัติที่คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตของตั๋วเงินมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 905 วรรคสอง หมายความว่า ถ้าบุคคลใดได้รับตั๋วเงินไว้โดยอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ใครจะมาเรียกตั๋วเงินคืนกลับไปไม่ได้ แม้ผู้ที่มาเรียกตั๋วเงินคืนนั้นจะเคยเป็นเจ้าของตั๋วเงินนั้นมาก่อน แต่

[16] Kelly, David and Holmes Ann, *Business Law* (Cavendish Pub. Ltd. 1995) 387.

[17] เสาวนีย์ อัศวโรจน์ ‘การโอนสิทธิตามตั๋วเงิน: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ และพัฒนาการของกฎหมาย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2544) 26.

ตั๋วเงินหลุดมือไปไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ ก็ตาม จะเรียกตั๋วเงินกลับคืนได้ก็ต่อเมื่อผู้รับโอนได้ตั๋วเงินนั้นมาโดยทุจริต หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น[18] ทั้งนี้ มาตรา 905 วรรคสาม กำหนดให้นำบทบัญญัติในวรรคสองที่กล่าวมาข้างต้น มาใช้บังคับแก่ตั๋วเงินชนิดผู้ถือด้วย

เมื่อนำบทบัญญัติตั๋วเงินในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตตามมาตรา 905 วรรคสองประกอบวรรคสาม มาบังคับใช้กับสลากออมสินชนิดผู้ถือโดยอนุโลม ในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง ผ่านประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 จะส่งผลทางกฎหมาย ทำให้ผู้รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต (ไม่ประมาทหรือไม่ทุจริต) ได้รับความคุ้มครอง ไม่ต้องคืนสลากออมสินให้แก่เจ้าของที่แท้จริง

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับหลักการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต หากจะนำมาใช้กับสลากออมสิน ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย ด้วยเหตุผลที่ว่า

ในด้านของผู้รับโอน หากมีบทบัญญัติที่คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตแล้ว ผู้รับโอนก็จะมั่นใจว่า สลากออมสินที่ตนรับโอนมา จะไม่มีผู้ใดมาอ้างความเป็นเจ้าของที่แท้จริง เพื่อทวงสลากออมสินกลับคืนไป ทำให้ผู้รับโอนตนกล้าที่จะรับโอนสลากออมสินมาโดยไม่ลังเลใจ เนื่องจากจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ในด้านของผู้ฝากเงิน (ผู้โอน) หากมีบทบัญญัติที่คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต ก็จะมีบุคคลมาฝากเงินประเภทสลากออมสินมากขึ้นแทนการถือเงินสด เพราะนอกจากจะได้ดอกเบี้ยและมีสิทธิลุ้นรางวัลแล้ว หากต้องการสภาพคล่องจากสลากออมสินเมื่อใด ก็มีคนที่พร้อมจะรับโอนสลากออมสินต่อไปได้ทุกเมื่อ นอกเหนือจากการถอนเงินคืนจากธนาคาร

ในด้านของธนาคาร หากมีบทบัญญัติที่คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตแล้ว คนที่ถือสลากออมสิน ถ้าต้องการใช้เงิน ก็จะใช้วิธีโอนให้แก่บุคคลอื่นแทนการมาถอนเงินคืนจากสลากออมสิน เสมือนว่าสลากออมสินเป็นธนบัตรฉบับหนึ่ง ทำให้มีคนมาฝากเงินประเภทสลากออมสินกับธนาคารเป็นจำนวนมาก ธนาคารมีก็จะมีเงินสดจากการฝากเงินประเภทสลากออมสินนำไปปล่อยสินเชื่อหรือนำไปใช้เป็นต้นทุนต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของธนาคารต่อไป

5.1.2 กรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสิน

บทบัญญัติที่คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตของตั๋วเงินในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 905 จะอยู่ภายใต้มาตรา 1008 กล่าวคือ หากมีการปลอมลายมือชื่อในการโอนเกิดขึ้น จะไม่นำบทบัญญัติในมาตรา 905 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตมาใช้บังคับ จะต้องบังคับตามมาตรา 1008 ผู้รับโอนไม่อาจแสวงสิทธิเพื่อยึดถือตั๋วเงินไว้ ต้องคืนตั๋วเงินให้แก่เจ้าของที่แท้จริง[19] แม้ว่าตนจะสุจริต ไม่รู้ถึงการปลอมลายมือชื่อหรือมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ตาม เมื่อนำบทบัญญัติดังกล่าว มาบังคับใช้กับสลากออมสินโดยอนุโลมในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง ผ่านประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 จะมีผลทำให้ผู้ที่รับโอนสลากออมสินมาโดยการมีลายมือชื่อปลอม แม้จะสุจริตก็ไม่ได้รับความคุ้มครอง จำต้องคืนสลากออมสินให้แก่เจ้าของที่แท้จริง

ดังนี้ ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับหลักการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต แต่ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ผู้รับโอนโดยสุจริตจะไม่ได้รับความคุ้มครอง หากมีการปลอมลายมือชื่อในการโอน เพราะว่า หากมีการโอนสลากออมสินต่อกันมาหลายทอด ผู้รับโอนไม่อาจทราบได้เลยว่าลายมือชื่อใดจริงลายมือชื่อใดปลอม และการมี

[18] ไพฑูรณ์ คงสมบูรณ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 5, นิติธรรม 2561) 30.

[19] ประทีป เฉลิมภัทรกุล, *คำอธิบายตั๋วเงิน บัญชีเดินสะพัด* (พิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2560) 286-293.

ลายมือชื่อปลอมเกิดขึ้นไม่เห็นจะมีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับผู้รับโอนเลย หากไม่ได้รับรู้หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปลอมลายมือชื่อดังกล่าว อีกทั้งหากมีการกำหนดในเรื่องลายมือชื่อปลอมให้ไม่ได้รับความคุ้มครองขึ้น ทุกครั้งที่จะมีการโอนกันต่อไป ผู้รับโอนก็จะเกิดความไม่มั่นใจในตัวสลากออมสินว่า ลายมือชื่อที่สลักหลังโอนกันต่อมามีการปลอมลายมือชื่อหรือไม่ จนไม่กล้ารับโอนสลากออมสิน ดังนั้น เห็นว่า หากผู้รับโอนรับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริตแล้วก็ไม่ควรนำเรื่องลายมือชื่อปลอมในสลากออมสินขึ้นมา เพื่อตัดบทไม่คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตแต่อย่างใด

5.2 ปัญหาการนำสลากออมสินไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้

จากการที่กฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสิน ไม่ได้บัญญัติถึงกรณีการนำสลากออมสินพิเศษไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ จึงเกิดปัญหาว่าหากผู้ฝากนำสลากออมสินพิเศษไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นหนี้ตามสัญญากู้ หนี้ตามสัญญาซื้อขาย หรือหนี้ตามสัญญาอื่นใดจะสามารถทำได้หรือไม่ เพียงใด

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า มีเพียงกฎหมายของประเทศปากีสถานเท่านั้น ที่บัญญัติไว้ชัดเจนว่า เมื่อซื้อสลากออมสินมาครบ 3 เดือน ผู้ฝากมีสิทธินำสลากออมสินไปจำนำได้ โดยการส่งมอบการครอบครอง ตามข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) ข้อ 13 ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศอังกฤษ ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า สามารถนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้หรือไม่ แต่หากจะนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้อาจทำโดยการ Charge (จดทะเบียนการเป็นหลักประกันไว้ต่อเจ้าหน้าที่) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายประเพณีที่เกิดจากศาล เนื่องจากสลากออมสินของประเทศอังกฤษไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้ ส่วนกฎหมายประเทศไทย สลากออมสินสามารถที่จะโอนเปลี่ยนมือต่อไปได้ จึงสามารถนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 750 และ มาตรา 751 วรรคหนึ่ง อย่างไรก็ตามกฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าผู้ถือสลากออมสินสามารถนำสลากออมสินไปจำนำได้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่า หลักกฎหมายเกี่ยวกับหลักประกันการชำระหนี้ของประเทศไทยมี 4 เรื่อง ดังนี้

1. สัญญาหลักประกันทางธุรกิจ คือ สัญญาซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ให้หลักประกันตราทรัพย์สินไว้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับหลักประกัน เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้รับหลักประกัน และผู้ให้หลักประกันอาจตราทรัพย์สินของตนไว้เพื่อประกันการชำระหนี้อันบุคคลอื่นต้องชำระก็ได้ ซึ่งทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันอาจเป็นสิทธิเรียกร้อง แต่ไม่รวมถึงสิทธิที่มีตราสาร เพราะสิทธิที่มีตราสารสามารถนำมาจำนำได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยจำนำอยู่แล้ว[20]

2. ค้ำประกัน เป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยตัวบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 680 ดังนั้น เมื่อสลากออมสินเป็นหนังสือตราสารซึ่งไม่ใช่บุคคลตามกฎหมาย จึงไม่อาจใช้หลักกฎหมายในเรื่องค้ำประกันได้

3. จำนอง จำนองเป็นสัญญาที่ผู้จำนองใช้ทรัพย์สินของตนเป็นหลักประกันการชำระหนี้ โดยการนำไปจดทะเบียนตราไว้เป็นหลักประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 702 ซึ่งทรัพย์สินที่นำมา

[20] กำชัย จงจักรพันธ์, *เรื่องน่ารู้ เกี่ยวกับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 1, คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย 2557) 28.

จำนอง ตามมาตรา 703[21] ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ สังหาริมทรัพย์บางประเภท อันได้แก่ เรือที่มีระวางตั้งแต่ 5 ตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ และสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเป็นการเฉพาะ เช่น เครื่องจักร ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 และเครื่องบิน ตามพระราชบัญญัติการเดิมอากาศ พ.ศ. 2497 เป็นตัน ดังนั้น เมื่อสลากออมสินเป็นหนังสือตราสารอย่างหนึ่ง ไม่ใช่อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ตามที่มาตรา 703 กำหนด จึงไม่อาจนำสลากออมสินมาจำนองได้

3. จำนำ เป็นสัญญาระหว่างผู้จำนำกับผู้รับจำนำ ที่ผู้จำนำจำส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ซึ่งในหมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 ได้บัญญัติถึงการจำนำสิทธิที่มีตราสารในมาตรา 750 751 752 ซึ่งสิทธิที่มีตราสารที่จะนำมาจำนำนี้ต้องเป็นตราสารที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของทรัพย์ โดยการแสดงออกในรูปของการเป็นตราสาร และตราสารนั้นต้องเปลี่ยนมือได้[22]

สลากออมสินเป็นหนังสือตราสาร ที่ผู้ถือมีสิทธิตามเนื้อความที่ปรากฏในตราสารและสามารถโอนเปลี่ยนมือได้ การนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามกฎหมายไทย จะต้องอาศัยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องการจำนำสิทธิที่มีตราสารมาใช้บังคับ โดยผู้จำนำจะต้องส่งมอบสลากออมสินให้แก่ผู้รับจำนำตามมาตรา 750 และผู้จำนำจะต้องสลักหลังการจำนำให้ปรากฏบนตราสารนั้นด้วย หากมิได้สลากหลังดังกล่าว ผู้จำนำและผู้รับจำนำจะยกการจำนำนี้ขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกไม่ได้ตามมาตรา 751 วรรคหนึ่ง

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรที่จะทำให้สลากออมสินสามารถนำไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ต่อบุคคลภายนอกได้ โดยบัญญัติเป็นกฎหมายให้ชัดเจน ด้วยเหตุผลว่า การนำทรัพย์สินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ก็เพื่อที่ว่า หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามมูลหนี้เดิม เจ้าหนี้มีสิทธิยึดทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้แทนได้ หากเปรียบกับกรณีของการนำสลากออมสินมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามมูลหนี้เดิม เจ้าหนี้มีสิทธิยึดสลากออมสินมาชำระหนี้แทนได้ การนำสลากออมสินมาจำได้จะทำให้ประโยชน์ในมุมต่าง ๆ ดังนี้

ในด้านของผู้ถือสลากออมสิน ผู้ถือสลากออมสินสามารถนำสลากออมสินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนำต่อใครก็ได้ โดยไม่ต้องถอนเงินคืนจากสลากออมสิน

ในด้านของผู้รับจำนำ ผู้รับจำนำจะมั่นใจได้ว่า หากมีการนำสลากออมสินมาจำนำแก่ตน หากถึงเวลาลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ผู้จำนำจะสามารถบังคับชำระหนี้จากธนาคารได้

ในด้านของธนาคารออมสิน จะทำให้สลากออมสินเป็นที่แพร่หลาย สามารถนำสลากออมสินไปจำนำเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ โดยไม่ต้องถอนเงินจากสลากออมสินคืน ทำให้ธนาคารมีเงินนำไปปล่อยสินเชื่อหรือนำไปใช้เป็นต้นทุนต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของธนาคารต่อไป

5.3 ปัญหาในเรื่องอายุความฟ้องร้อง

ในการฟ้องร้องเรียกเงินที่ฝากตามสลากออมสินคืนจากธนาคารออมสิน กรณีที่สลากออมสินพิเศษครบกำหนดอายุ หรือผู้ฝากขอถอนสลากออมสินก่อนครบกำหนด โดยธนาคารไม่ชำระเงินคืนให้แก่ผู้ฝากตามที่ระบุไว้ใน

---

[21] ปัญญา ถนอมรอด, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ยืม ค้ำประกัน จำนอง จำนำ* (พิมพ์ครั้งที่ 12, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2560) 121.

[22] ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์ ‘กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์ การนำสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้’ (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547) 101.

สลากออมสิน หากผู้ฝากมีความจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล ฟ้องให้ธนาคารรับผิดตามเนื้อความที่ระบุไว้สลากออมสิน ผู้ฝากจะต้องฟ้องธนาคารภายในกำหนดอายุความกี่ปี เนื่องจากพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 และคำสั่งธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ มิได้บัญญัติถึงกรณีอายุความการฟ้องเรียกเงินฝากตามสลากออมสินคืน

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมายต่างประเทศพบว่า กฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินของประเทศอังกฤษและประเทศปากีสถานรวมถึงประเทศไทยไม่ได้บัญญัติอายุความของสลากออมสินไว้โดยเฉพาะ แต่กฎหมายประเทศอังกฤษและปากีสถานได้บัญญัติอายุความไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติอายุความ (Limitation Act) อีกฉบับหนึ่ง โดยกฎหมายประเทศอังกฤษมีอายุความ 6 ปีนับแต่วันผิดสัญญา ตามพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1980 (Limitation Act 1980) มาตรา 5 ส่วนกฎหมายประเทศปากีสถานมีอายุความ 3 ปีนับแต่วันที่เรียกเงินคืน ตามพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1908 (Limitation Act 1908) มาตรา 67 ส่วนกฎหมายไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับอายุความโดยเฉพาะ หากบทบัญญัติในกฎหมายต่าง ๆ ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ต้องบังคับตามอายุความ 10 ปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/30

จากการศึกษาสลากออมสินของประเทศไทยมีลักษณะของตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสมบูรณ์และผูกพันทางกฎมาย ด้วยการโอนโดยส่งมอบหรือสลักหลังและส่งมอบ มีผลทำให้ความเป็นเจ้ากรรมสิทธิ์ในตราสารและความที่มีสิทธิในเนื้อความที่ปรากฏในตราสาร โอนไปยังผู้รับโอน[23] กล่าวคือ ตราสารเปลี่ยนมือจะประกอบไปด้วยสิทธิทางหนี้ และสิทธิทางทรัพย์ ดังนี้

1. สิทธิทางหนี้ ปรากฏจากเนื้อความในตราสารที่ทำให้ผู้ทรงซึ่งเป็นเจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิเรียกร้องของตนตามเนื้อความในตราสารได้ กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ โดยอาศัยอำนาจแห่งมูลหนี้ และหากลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้ ตามมาตรา 213 วรรคหนึ่ง[24]

2. สิทธิทางทรัพย์ คือ ผู้ทรงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตราสารนั้น หากมีบุคคลใดมาพรากหนังสือตราสารไปจากความครอบครองโดยมิชอบแล้ว ผู้ทรงย่อมมีสิทธิติดตามเอาคืนหนังสือตราสารคืนจากผู้ครอบครองหนังสือตราสารอยู่โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ ตามมาตรา 1336

ดังนั้น ด้วยความที่สลากออมสินเป็นหนังสือตราสาร สลากออมสินจึงมีทั้งสิทธิในทางหนี้ คือ การเรียกให้ลูกหนี้อันได้แก่ธนาคารออมสิน ชำระหนี้ตามเนื้อความที่ปรากฏในสลากออมสิน และสิทธิในทางทรัพย์ คือ ผู้ถือสลากออมสินมีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินต่อไปให้กับบุคคลอื่น เพื่อให้ผู้อื่นสามารถใช้สิทธิในทางหนี้ในสลากออมสินได้

ในการฟ้องเกี่ยวกับสสากออมสิน หากเป็นกรณีฟ้องเรียกสลากออมสินในทางทรัพย์ อายุความในเรื่องทรัพย์จะไม่มีกำหนดอายุความ เจ้าของทรัพย์มีสิทธิติดตามเอาคืนจากผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือได้ตลอดเวลา แต่สิทธิ

---

[23] Dudley Richardson, *Guide to negotiable instruments and the bills of exchange acts* (Butterworths 1983) 15.

[24] สหธน รัตนไพจิตร, *กฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ* (พิมพ์ครั้งที่ 1, โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556) 39.

ในทางทรัพย์ดังกล่าว มีผลเพียงแต่ให้ตัวทรัพย์คือสลากออมสินกลับมาอยู่ในความครอบครองของเจ้าของเท่านั้น แต่หากจะฟ้องให้รับผิดตามเนื้อความที่ปรากฏในสลากออมสินต้องฟ้องตามสิทธิในทางหนี้

สิทธิในทางหนี้ของสลากออมสินประกอบไปด้วย มูลหนี้เดิม คือ สัญญาฝากทรัพย์ไม่มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องอายุความไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องใช้อายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 และมูลหนี้ตามสัญญาสลากออมสิน กฎหมายเกี่ยวกับการออกสลากออมสินไม่มีการกำหนดถึงอายุความฟ้องร้องของหนี้ตามสัญญาสลากออมสินเอาไว้ ต้องบังคับตามกำหนดอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30

ผู้ศึกษาเห็นว่า สลากออมสินเป็นหนังสือตราสารที่ธนาคารออกให้แก่ผู้ฝากที่มาฝากเงินกับธนาคารออมสิน โดยสัญญาว่าจะใช้เงินคืนให้แก่ผู้ฝากเมื่อถึงกำหนด การที่จะทำให้ลูกค้าที่มาฝากเงินประเภทสลากออมสินเป็นจำนวนมาก เพื่อธนาคารจะได้มีกระแสเงินสดนำไปต่อยอดทางธุรกิจของธนาคาร จะต้องทำให้ลูกค้ามั่นใจได้ว่าลูกค้าจะได้รับเงินที่ฝากสลากออมสินคืนจากธนาคารครบตามจำนวนที่กำหนด ดีกว่าที่จะให้ลูกค้าเก็บเงินใส่ไห ใส่ตุ่มไว้เอง ดังนั้น แม้ลูกค้ามาฝากเงินประเภทสลากออมสินจนครบกำหนดอายุของสลากดังกล่าวแล้ว แต่กลับลืมที่จะถอนเงินคืนสลากออมสินจากธนาคาร ธนาคารก็ควรที่จะคุ้มครองลูกค้า ควรที่ลูกค้าจะถอนสลากออมสินคืนเมื่อใดก็ได้ หากมองในมุมของธนาคารออมสิน แม้ลูกค้าจะยังไม่มาถอนเงินคืนจากสลากออมสิน ธนาคารก็ไม่เสียประโยชน์แต่อย่างใด แต่กลับจะเป็นผลดีต่อธนาคารเสียมากกว่า เนื่องจากธนาคารก็จะยังคงมีเงินสดที่ผู้ฝากยังไม่ได้มาถอนคืนออกจากสลากออมสิน นำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกค้ารายอื่นหรือนำไปประกอบธุรกิจอื่นใดในทางธนาคารให้เกิดกำไรต่อไป เห็นว่า แม้ควรที่จะให้ลูกค้ามาถอนเงินคืนสลากออมสินเมื่อใดก็ได้ แต่ก็ควรที่จะมีกำหนดอายุความในการฟ้องธนาคารให้รับผิดตามเนื้อความที่ระบุไว้ในสลากออมสิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อผู้ปฏิบัติในการฟ้องร้องกรณีที่ธนาคารไม่จ่ายเงินคืนให้แก่ผู้ฝาก

5.4 ปัญหาการออกสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินกับกฎหมายฟอกเงิน

เนื่องจากมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ธนาคารจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม ที่เรียกว่าการทำ KYC (Know your Customer) เพื่อให้ธนาคารสามารถตรวจสอบได้ว่า ลูกค้าที่มาแสดงตนฝากเงินประเภทสลากออมสินกับธนาคารเป็นลูกค้าที่แท้จริง มิใช่เป็นลูกค้าที่ถูกผู้อื่นใช้ให้มาฝากเงินประเภทสลากออมสินเพื่อทำการฟอกเงิน อันมาจากเงินที่ได้มาจากความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดที่เป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดรายได้ซึ่งผิดกฎหมาย และรายได้หรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิดดังกล่าว จะถูกนำไปทำการฟอกเงินต่อไปด้วยวิธีการต่าง ๆ[25] หนึ่งในนั้นคือการนำมาซื้อสลากออมสินซึ่งสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ หากมีการโอนกรรมสิทธิ์ต่อไปเรื่อย ๆ ธนาคารจะไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าลูกค้าที่แท้จริงที่มาทำการฝากเงินประเภทสลากออมสินกับธนาคารเป็นเป็นบุคคลใด

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทำให้การออกสลากออมสินตั้งแต่งวดที่ 58 วันที่ 25 มีนาคม 2556 เป็นต้นไป ธนาคารออมสินยกเลิกการรับฝากเงินสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ เปิดให้รับฝากเงินเฉพาะสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินเท่านั้น ทั้งนี้ตามประกาศธนาคารออมสิน เรื่อง การรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ 3 ปี งวดที่ 58 จากกรณีดังกล่าวมาข้างต้นจึงเป็นปัญหาว่า แม้ว่ากฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสิน

[25] สุรพล ไตรเวทย์, *คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2548) 69.

พิเศษ พ.ศ. 2547 จะให้อำนาจธนาคารออมสินสามารถออกสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินได้ก็ตาม แต่ธนาคารก็ไม่สามารถออกสลากดังกล่าวได้ตามที่กฎกระทรวงฯ ให้อำนาจไว้ เนื่องจากติดปัญหากฎหมายฟอกเงินที่จะต้องให้ลูกค้าแสดงตนในการซื้อสลากออมสิน

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของอังกฤษกำหนดให้สลากออมสินไม่สามารถโอนต่อไปได้ ตามกฎสลากออมสิน ค.ศ. 1972 (The Premium Savings Bonds Regulations 1972) ข้อ 3 (4) จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการโอนที่จะทำให้เกิดการฟอกเงิน ส่วนกฎหมายของประเทศปากีสถาน สลากออมสินสามารถโอนต่อไปได้ แต่ทุกครั้งที่จะทำการโอนต้องมาติดต่อที่สำนักงานที่ออก จึงเป็นการจัดให้ลูกค้าแสดงตนเพื่อป้องกันการฟอกเงิน ตามข้อบังคับสลากออมสิน (จดทะเบียน) ค.ศ. 2017 (Premium Prize Bonds (Registered) Rules, 2017) ข้อ 12 สำหรับกฎหมายของประเทศไทย มีสลากออมสินชนิดผู้ถือ ซึ่งสามารถโอนต่อไปได้โดยการส่งมอบไม่ต้องทำผ่านธนาคาร ทำให้ผู้รับโอนไม่ต้องแสดงตนต่อธนาคาร จึงอาจเป็นช่องทางให้ผู้รับโอนทำการฟอกเงินได้

ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้สลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสิน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 4 (2) จะสามารถโอนต่อไปได้เพียงการส่งมอบก็ตาม แต่ทุกครั้งที่ผู้ฝากมาทำการฝากเงินประเภทสลากออมสินกับธนาคาร ธนาคารก็ได้จัดให้ผู้ฝากต้องแสดงตนต่อธนาคารอยู่แล้ว แม้กระทั่งการถอนเงินคืนสลากออมสินเมื่อครบกำหนดและก่อนครบกำหนด หากผู้ฝากจะมาถอนก็ต้องแสดงตนต่อธนาคารเสมอ อาจกล่าวได้ว่า ทุกครั้งที่มาทำธุรกรรมใด ๆ กับธนาคาร ลูกค้าก็ต้องแสดงตนต่อธนาคารเพื่อให้ธนาคารพิสูจน์ตัวตนเสมอ อันเป็นไปตามหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 อยู่แล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่ว่าผู้ที่ต้องการฟอกเงินจะมาฝากเงินประเภทสลากออมสินกับธนาคารเอง หรือให้บุคคลอื่นมาฝากเงินประเภทสลากออมสินแทน แล้วตนเป็นผู้รับโอนสลากออมสิน เพื่อนำสลากออมสินไปถอนเงินคืนจากธนาคารก็ตาม ธนาคารก็จะเห็นชื่อผู้ที่ต้องการฟอกเงินทุกครั้งที่มาทำการติดต่อกับธนาคารอยู่ดี ในทางกลับกัน หากผู้ที่ทำการฟอกเงินไม่ได้มาทำธุรกรรมด้วยตนเองเลย แต่ให้บุคคลอื่นมาฝากและถอนเงินประเภทสลากออมสินให้ตน แล้วตนคอยรับเงินสดที่ถอนออกมา โดยไม่เกี่ยวข้องกับธนาคารเลย สุดท้ายแล้วเงินสดที่ผู้ที่ต้องการฟอกเงินได้คืนกลับมา ก็ถือเป็นเงินที่ได้มาจากบุคคลอื่นอันไม่อาจอ้างกฎหมายได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ธนาคารสามารถที่จะออกสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 4 (2) กำหนดไว้ได้ ไม่ติดปัญหาในเรื่องของกฎหมายฟอกเงินแต่อย่างใด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กฎหมายเกี่ยวกับสลากออมสิน กรณีที่เป็นปัญหา ได้แก่

ประการแรก ปัญหากรณีสลากออมสินพิเศษหายหรือถูกลักไป ระหว่างเจ้าของเดิมกับผู้รับโอนสลากออมสินพิเศษมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน มีประเด็นปัญหาว่า ระหว่างสิทธิของเจ้าของสลากออมสินเดิมกับสิทธิของบุคคลที่รับโอนสลากออมสินมาโดยสุจริต ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน ผู้ศึกษาเห็นว่า สลากออมสินมีคุณลักษณะของความเป็นตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) ซึ่งหลักของกฎหมายตราสารเปลี่ยนมือ เป็นหลักกฎหมายที่ “คุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต” จึงควรนำหลักการของตราสารเปลี่ยนมือดังกล่าวมาใช้ โดยแยกเป็นกรณีสลากออมสินชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสิน และชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสิน ดังนี้

กรณีสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ

ผู้ศึกษาขอเสนอ 2 แนวทาง ดังนี้

1. เสนอให้นำบทบัญญัติในเรื่องตั๋วเงินเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 905 วรรคสองและสามมาใช้บังคับกับสลากออมสินพิเศษโดยอนุโลมผ่านมาตรา 4 ในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามหากใช้แนวทางนี้ จะเกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเป็นดุลพินิจของศาลที่จะหยิบยกกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ

2. เสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 โดยเพิ่มเติม มาตรา 7/1 ว่า “หากผู้รับโอนสลากออมสินพิเศษได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินโดยมีค่าตอบแทนและไม่รู้ถึงความบกพร่องใด ๆ ของผู้โอนในขณะที่รับโอน ผู้รับโอนไม่จำต้องสละสลากออมสินดังกล่าว เว้นแต่จะได้มาโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”

กรณีสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. เสนอให้นำบทบัญญัติในเรื่องตั๋วเงินเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 905 วรรคสองและสามมาใช้บังคับกับสลากออมสินพิเศษโดยอนุโลมผ่านมาตรา 4 ในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง โดยไม่ต้องนำเรื่องลายมือชื่อปลอมในมาตรา 905 วรรคแรก และมาตรา 1008 มาใช้บังคับ เพื่อคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต อย่างไรก็ตามหากใช้แนวทางนี้ จะเกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเป็นดุลพินิจของศาลที่จะหยิบยกกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ

2. หากมีกรณีที่สลากออมสินพิเศษมีลายมือชื่อปลอมเกิดขึ้นจริง และผู้รับโอนก็รู้อยู่แล้วว่าสลากออมสินพิเศษมีลายมือชื่อปลอม กฎหมายที่ผู้ศึกษาให้เสนอให้เพิ่มเติมไปข้างต้นในสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือก็จะไม่คุ้มครองผู้รับโอนที่รู้ว่าสลากออมสินพิเศษมีลายมือชื่อปลอม อันถือว่าผู้รับโอนได้รับโอนมาโดยทุจริต ดังที่เสนอไปว่าให้แก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 โดยเพิ่มเติม มาตรา 7/1 ว่า “หากผู้รับโอนสลากออมสินพิเศษได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินโดยมีค่าตอบแทนและไม่รู้ถึงความบกพร่องใด ๆ ของผู้โอนในขณะที่รับโอน ผู้รับโอนไม่จำต้องสละสลากออมสินดังกล่าว เว้นแต่จะได้มาโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”

สำหรับผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวทางที่ 2 ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ปัญหาการนำสลากออมสินพิเศษไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ มีประเด็นปัญหาว่า ผู้ฝากจะนำสลากออมสินพิเศษไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ต่อบุคคลอื่นได้หรือไม่ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรที่จะมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจผู้ฝากเงินในสลากออมสินพิเศษมีได้หลายทางเลือกในการเรียกให้บุคคลต้องรับผิดตามเนื้อความในสลากออมสินพิเศษ โดยการให้สลากออมสินพิเศษสามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ เพื่อให้ผู้รับสลากออมสินพิเศษมาเป็นหลักประกันเกิดความมั่นใจได้ว่า สลากออมสินพิเศษที่ตนรับมาจะได้รับเงินคืนตามที่ระบุไว้ในสลากออมสินพิเศษครบถ้วน นอกจากที่จะเรียกร้องเอาจากธนาคารได้แล้ว ยังสามารถที่จะเรียกร้องจากผู้ที่นำสลากออมสินพิเศษมาเป็นหลักประกันให้ชำระหนี้ตามสลากออมสินพิเศษได้อีกด้วย

ผู้ศึกษาจึงเสนอ 2 แนวทาง ดังนี้

1. เสนอให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารตามมาตรา 750 และมาตรา 751 มาใช้บังคับกับการจำนำสลากออมสินพิเศษ อย่างไรก็ตาม หากใช้แนวทางนี้ อาจเกิดการแปลความของผู้จำนำและผู้รับจำนำ ในการนำกฎหมายมาใช้บังคับที่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่ได้บัญญัติเป็นกฎหมายไว้โดยเฉพาะ

2. เสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 โดยเพิ่มเติม มาตรา 7/2 ว่า “การที่ผู้ฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษลงลายมือชื่อและเขียนข้อความว่า “ราคาเป็นประกัน” “ราคาเป็นจำนำ” หรือข้อความอื่นใดในทำนองเดียวกันนี้ในสลากออมสินพิเศษ ท่านว่าผู้ฝากดังกล่าวต้องรับผิดตามเนื้อความในสลากออมสินพิเศษ”

สำหรับผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวทางที่ 2 ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประการที่สาม ปัญหาในเรื่องอายุความฟ้องร้อง มีประเด็นปัญหาว่า ในการฟ้องร้องเรียกเงินที่ฝากตามสลากออมสินคืนจากธนาคารออมสิน กรณีที่สลากออมสินพิเศษครบกำหนดอายุ หรือผู้ฝากขอถอนสลากออมสินก่อนครบกำหนด โดยธนาคารไม่ชำระเงินคืนให้แก่ผู้ฝากตามที่ระบุไว้ในสลากออมสิน หากผู้ฝากมีความจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล ฟ้องให้ธนาคารรับผิดตามเนื้อความที่ระบุไว้สลากออมสิน ผู้ฝากจะต้องฟ้องธนาคารภายในกำหนดอายุความกี่ปี

ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้ควรที่จะให้ลูกค้ามาถอนเงินคืนสลากออมสินพิเศษเมื่อใดก็ได้ แต่ก็ควรที่จะมีกำหนดอายุความในการฟ้องธนาคารให้รับผิดตามเนื้อความที่ระบุไว้ในสลากออมสินพิเศษ เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อผู้ปฏิบัติ ในการฟ้องร้องกรณีที่ธนาคารไม่จ่ายเงินคืนให้แก่ผู้ฝาก ผู้ศึกษาจึงขอเสนอเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. เสนอให้นำอายุความ 10 ปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 มาใช้บังคับกับสลากออมสินพิเศษ

2. ให้แก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 โดยเพิ่มเติม มาตรา 7/3 ว่า “ผู้ฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษจะต้องฟ้องเรียกเงินคืนจากธนาคารออมสิน ภายในระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินคืนสลากออมสินพิเศษ”

สำหรับผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวทางที่ 2 ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประการที่สี่ ปัญหาการออกสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษกับกฎหมายฟอกเงิน มีประเด็นปัญหาว่า การออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่กำหนดให้สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรม ทำให้การออกสลากออมสินพิเศษตั้งแต่งวดที่ 58 วันที่ 25 มีนาคม 2556 เป็นต้นไป ธนาคารออมสินเปิดให้รับฝากเงินเฉพาะสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษเท่านั้น ไม่มีการรับฝากเงินสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถืออีกต่อไป แม้ว่ากฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 จะให้อำนาจธนาคารออมสินสามารถออกสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษได้ก็ตาม แต่ธนาคารก็ไม่สามารถออกสลากดังกล่าวได้ตามที่กฎกระทรวงฯ ให้อำนาจไว้ เนื่องจากติดปัญหากฎหมายฟอกเงินที่จะต้องให้ลูกค้าแสดงตนในการฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ

ผู้ศึกษาเห็นว่า การออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่กำหนดให้สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรม เป็นการตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิในการ

ออกสลากออมสินพิเศษชนิดผู้ถือของธนาคารออมสิน อันเป็นการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่ว่าผู้ที่ต้องการฟอกเงินจะมาฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษกับธนาคารเอง หรือให้บุคคลอื่นมาฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษแทน แล้วตนเป็นผู้รับโอนสลากออมสินพิเศษ เพื่อนำสลากออมสินพิเศษไปถอนเงินคืนจากธนาคารก็ตาม ธนาคารก็จะเห็นชื่อผู้ที่ต้องการฟอกเงินทุกครั้งที่มาทำการติดต่อกับธนาคารอยู่ดี ในทางกลับกันหากผู้ที่ทำการฟอกเงินไม่ได้มาทำธุรกรรมด้วยตนเองเลย แต่ให้บุคคลอื่นมาฝากและถอนเงินประเภทสลากออมสินพิเศษให้ตน แล้วตนคอยรับเงินสดที่ถอนออกมา โดยไม่เกี่ยวข้องกับธนาคารเลย สุดท้ายแล้วเงินสดที่ผู้ที่ต้องการฟอกเงินได้คืนกลับมา ก็ถือเป็นเงินที่ได้มาจากบุคคลอื่นอันไม่อาจอ้างกฎหมายได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ธนาคารสามารถที่จะออกสลากออมสินพิเศษชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 4 (2) กำหนดไว้ได้ ไม่ติดปัญหาในเรื่องของกฎหมายฟอกเงินแต่อย่างใด ผู้ศึกษาจึงเสนอให้นำสลากออมสินพิเศษชนิดผู้ถือกลับมาออกเสนอขายประชาชนเหมือนเดิม เนื่องจากสลากออมสินพิเศษชนิดผู้ถือสามารถโอนเปลี่ยนมือต่อไปได้ง่ายโดยการส่งมอบ ทำให้ผู้ที่ถือสลากออมสินพิเศษชนิดผู้ถือ เลือกที่จะถือสลากออมสินพิเศษแทนเงินสด เพราะนอกจากจะมีสิทธิลุ้นรางวัลแล้ว ยังสามารถใช้จ่ายได้ในชีวิตประจำวันประหนึ่งเป็นเงินสดอีกด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาไทย

กำชัย จงจักรพันธ์, *เรื่องน่ารู้ เกี่ยวกับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 1, คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย 2557).

ประทีป เฉลิมภัทรกุล, *คำอธิบายตั๋วเงิน บัญชีเดินสะพัด* (พิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2560).

ปัญญา ถนอมรอด, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ยืม ค้ำประกัน จำนอง จำนำ* (พิมพ์ครั้งที่ 12, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2560).

ไพฑูรณ์ คงสมบูรณ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 5, นิติธรรม 2561).

สหธน รัตนไพจิตร, *กฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ* (พิมพ์ครั้งที่ 1, โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556).

สุรพล ไตรเวทย์, *คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2548).

ภาษาต่างประเทศ

Andrew Grubb MA, *The Law of Contract* (LexisNexis Butterworths 2007) 1762.

Dudley Richardson, *Guide to negotiable instruments and the bills of exchange acts* (Butterworths 1983).

Kelly, David and Holmes Ann, *Business Law* (Cavendish Pub. Ltd. 1995).

L.S. Sealy, R.J.A. Hooley, *Commercial law : text, cases, and materials* (Oxford University 2009).

William C. Gilmore, *Dirty Money: The Evolution of Money Laundering Counter-measures* (Council of Europe Press 1995).

วิทยานิพนธ์

เสาวนีย์ อัศวโรจน์ ‘การโอนสิทธิตามตั๋วเงิน: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ และพัฒนาการของกฎหมาย’ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2544).

ศลิษา อาจหาญ ‘ปัญหาการนำบทบัญญัติลักษณะตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้กับบัตรเงินฝาก’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558).

รายงานผลการวิจัย

ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์ ‘กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์ การนำสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้’ (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547).

อื่น ๆ

ภาษาไทย

สลากออมสิน, ‘ธนาคารออมสิน’ <https://www.gsb.or.th/personal/gsb-salak/> สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564.

ภาษาต่างประเทศ

National Savings, ‘Premium Prize Bond Registered FAQs’<http://www.savings.gov.pk/rsb-faqs/> สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2564.